

Kvinnliga politiska förebilder – spelar det någon roll?

En studie om sambandet mellan representation och unga
kvinnors politiska deltagande

Abstract

This study examines the connection between female representation in the political elite and the political participation of young women. Using theories regarding political participation in general and role model effects in particular, the hypothesis that an increase in the degree of female ministers and MPs leads to an increase in the degree of young women who become members of political parties in relation to men is put forward.

The hypothesis is examined using regression analysis. The result of the bivariate analysis suggests that a link between representation and party membership can be seen. However, when including control variables (educational attainment and labor force participation rate) this link disappears. Consequently, no significant effect of representation on the political participation of young women can be seen, and no support for the role model effect found in previous studies can be found in this study.

Nyckelord: political participation, party membership, young women, role model effect, representation

Antal ord: 9944

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
2	Litteratur & teori	2
2.1	Representation.....	2
2.2	Politiskt deltagande.....	3
2.2.1	Kvinnor.....	5
2.2.2	Unga.....	6
2.3	Förebildseffekt.....	7
3	Metod & material	9
3.1	Regressionsanalys.....	9
3.2	Motivering av val och operationalisering av variabler.....	10
3.2.1	Representation.....	11
3.2.2	Partimedlemskap.....	13
3.2.3	Kontrollvariabler.....	14
4	Resultat & analys	17
4.1	Deskriptiv statistik.....	17
4.2	Regressionsanalys.....	19
4.2.1	Bivariat.....	19
4.2.2	Multivariat.....	21
5	Avslutande diskussion	24
6	Referenser	26

1 Inledning

Kvinnor har genom historien alltid varit underrepresenterade i politiska maktpositioner. Trots att så fortfarande är fallet kan en förändring trots allt ses, med flera kvinnliga statschefer och ökad representation av kvinnor i både parlament och regeringar världen över. Ett annat känt mönster inom statsvetenskapen är att kvinnor deltar i politiska aktiviteter i lägre utsträckning än män, särskilt när det kommer till konventionellt politiskt deltagande som exempelvis att gå med i ett politiskt parti (Oskarson – Wängnerud 1995). Länken mellan dessa två trender väckte mitt intresse. Kvinnor är sämre representerade i den politiska eliten, och de deltar i mindre utsträckning i aktiviteter kopplade till politiska institutioner – kan det finnas ett samband?

I denna undran tar uppsatsen sitt avstamp. Det som undersöks är huruvida ökad representation av kvinnor på höga politiska poster kan leda till att unga kvinnor själva engagerar sig politiskt genom att de får kvinnliga politiska förebilder, inspireras och ser att det faktiskt är möjligt.

Fokus ligger på unga kvinnor och tittar på politiskt deltagande i form av partimedlemskap. Med hjälp av kvantitativ metod görs en analys av Sverige över en tidsperiod av 36 år, från 1980 till 2015. Detta för att se om unga kvinnor blir mer benägna att gå med i ett politiskt parti, och därmed kanske lägga grunden till en egen politisk karriär, när representationen av kvinnor i riksdag och regering ökar. Representation är den oberoende variabeln i analysen, och unga kvinnors partimedlemskap är den beroende.

Att undersöka detta samband är relevant ur flera aspekter. Då de flesta liknande studier gjorts i en amerikansk kontext är förhoppningen att kunna bidra med en ny ingång genom att studera Sverige över tid. Frågor om vem som får synas i offentligheten och vem som representeras är viktiga också ur utomvetenskaplig synvinkel och för samhället i stort, vilket gör att det blir relevant även ur det perspektivet.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka om det finns ett samband mellan andelen kvinnor som är representerade i riksdag och regering, och andelen unga kvinnor som väljer att bli medlemmar i ett politiskt parti. Följande frågeställning har formulerats:

Hur påverkar kvinnlig representation i den politiska eliten unga kvinnors benägenhet att gå med i ett politiskt parti?

2 Litteratur & teori

2.1 Representation

Underrepresentationen av kvinnor i politiska maktpositioner har länge varit gällande. Endast 24 kvinnor valdes till stats- eller regeringschefer under hela 1900-talet, och den första regeringen med lika många män och kvinnor på ministerposter bildades inte förrän 1995, detta i Sverige under statsminister Ingvar Carlsson (JämO 2017). Trots att representationen ökat på många håll i världen är kvinnors underrepresentation fortfarande ett tydligt mönster. Endast i två länder i världen, Rwanda och Bolivia, består parlamentet av mer än hälften kvinnliga ledamöter, exempelvis. I Sverige är denna siffra 43,6 % (IPU 2017). 12 av 23 ministrar i den svenska regeringen är idag kvinnor (Regeringen 2017), men vi har fortfarande inte haft en kvinnlig statsminister.

En distinktion som ofta görs är den mellan deskriptiv och materiell ("substantive") representation. Vid deskriptiv representation ligger fokus på antal valda kvinnor, och vid materiell representation på de effekter som kvinnors närvaro på höga politiska poster kan ha. I boken "The Politics of Presence" menar Anne Phillips att en länk mellan deskriptiv och materiell representation kan ses. Kvinnor föreslås vara bättre utrustade för att representera kvinnors intressen då de delar erfarenheter med andra kvinnor gällande exempelvis arbetssituation och exponering för våld och sexuella trakasserier. Få ifrågasätter idag faktumet att könsrelaterade skillnader finns i samhället, men kopplingen till den politiska sfären är fortfarande något omstridd (Wängnerud 2009, s. 52). Historiskt har man inom statsvetenskapen inte lagt så mycket fokus på kvinnorepresentation, menar Oskarson och Wängnerud. Den låga andelen kvinnor på höga politiska poster har antagits visa på ett lägre politiskt engagemang hos kvinnor i befolkningen som helhet och det har förutsatts att det rör sig om en naturlig eftersläpning. Istället har åsiktsrepresentation betraktats som det viktigaste – att det inte spelar så stor roll vem som sitter på en hög post så länge denne representerar befolkningen åsiktsmässigt. Synen att vem som helst kan representera befolkningen så länge de har samma åsikt har också kritiserats bland annat inom kvinnoforskningen då den ansetts vara ett problem ur demokratisk synvinkel (Oskarson – Wängnerud 1995, s. 83-84). Phillips menar att det är problematiskt att se åsiktsrepresentation och "faktisk" representation som motsatser – det är snarare i relationen mellan dem som ett rättvist system av representation kan hittas (1995, s. 25).

Liu och Banaszak presenterar fyra effekter som deskriptiv representation kan ha på kvinnors politiska deltagande. Ökad kvinnorepresentation kan visa andra

kvinnor att politik inte är en arena enbart reserverad för män och att kvinnor också kan ha en plats i den politiska eliten, vilket kan uppmuntra kvinnor att engagera sig politiskt. Den andra effekten är snarlik och beskriver att kvinnors politiska ambition kan öka när de har tillgång till kvinnliga politiska förebilder. Vidare finns det också en möjlighet att högre kvinnorepresentation bidrar till att sätta frågor som berör kvinnor på agendan då kvinnliga politiker är mer benägna att betona vikten av sådana frågor. Slutligen är det dessutom troligt att institutioner förändras när kvinnor har höga positioner. Då kvinnliga representanter inkorporerar kvinnors synpunkter gör de också institutionerna mer ”kvinnovänliga”, vilket kan göra dem mer attraktiva för kvinnor och på så sätt uppmuntra till politiskt deltagande (Liu – Banaszak 2017, s. 134-135). Liknande argument har framförts av andra, bland annat av Wolbrecht och Campbell som menar att kvinnorepresentation i parlament och regering kan ge en röst åt de som tidigare inte har hörts, och att det kan bidra till att öka legitimiteten hos demokratiska institutioner (2007, s. 921). Det har också visat sig att samhällen där många kvinnor väljs till ledande positioner tenderar att vara mer jämställda i andra avseenden utanför politiska institutioner. En länk mellan deskriptiv och materiell representation kan alltså finnas, men det är också så att materiell förändring inte kan tas för given enbart för att fler kvinnor deltar i beslutsfattandet (Wängnerud 2009, s. 53, s. 59).

Att kvinnor är representerade i den politiska eliten behöver heller inte betyda att de har lika mycket faktisk makt som män. Ett traditionellt könsmonster finns kvar på den politiska arenan, vilket innebär att kvinnor ofta får lägre och mindre betydelsefulla positioner, samt positioner kopplade till traditionellt kvinnliga områden (Oskarson – Wängnerud 1995, s. 85).

I denna uppsats kommer ”representation” åsyfta deskriptiv representation. Det är antal ministrar och riksdagsledamöter som har sammanställts och används i analysen, och endast effekten av deskriptiv representation på politiskt deltagande kommer därmed att undersökas. Att inflytandet kan skilja mellan exempelvis olika ministerposter kan dock vara värt att ha i åtanke.

2.2 Politiskt deltagande

Politiskt deltagande är ett vitt begrepp som kan innefatta många olika typer av politiska aktiviteter. I denna uppsats undersöks politiskt deltagande i form av partimedlemskap. En diskussion om politiskt deltagande i allmänhet kan dock vara av värde för att få en ingång i ämnet. Mycket av den forskning som tidigare undersökt sambandet mellan representation och politiskt deltagande (vilken presenteras senare i teoriavsnittet) har inte partimedlemskap som beroende variabel utan undersöker andra typer av politiskt deltagande.

Politiskt deltagande definieras av Verba, Schlozman och Brady som ”activity that has the intent or effect of influencing government action – either directly by affecting the making or implementation of public policy or indirectly by

influencing the selection of people who make those policies” (1995, s. 38). I deras definition av politiskt deltagande räknas inte aktiviteter som exempelvis att följa politiska händelser i nyheterna eller att diskutera politik med vänner in. Detta då denna typ av aktivitet inte riktas direkt mot makthavare och innebär att vara uppmärksam på politik snarare än att faktiskt ”göra” politik (Verba m.fl. 1995, s. 39). Aktiviteter som däremot räknas som politiskt deltagande är exempelvis att delta i protester och demonstrationer, sitta som förtroendevald i lokala styrelser och att vara medlem i en politisk organisation (Verba m.fl. 1995, s. 48).

Vilka typer av aktiviteter som anses vara politiskt deltagande och hur det delas upp kan göras på många olika sätt. Ibland görs en distinktion mellan konventionellt och okonventionellt deltagande. Konventionellt deltagande är kopplat till ”valpolitik” (”electoral politics”), exempelvis att rösta och att vara medlem i ett parti. Okonventionellt deltagande, å andra sidan, är sådant som befinner sig närmare civilsamhället, som exempelvis att delta i strejker och bojkotter (Liu – Banaszak 2017, s. 139). En annan distinktion som görs är den mellan manifest och latent politiskt engagemang. Latent politiskt engagemang är sådant som ”inte nödvändigtvis omsätts i faktisk handling”, exempelvis politiskt intresse, politisk kunskap, partiidentifikation och politiskt förtroende. Till det manifesta engagemanget hör faktiska och konkreta handlingar som exempelvis att vara medlem i ett parti, ta del av nyheter, delta i demonstrationer, skriva på namninsamlingar eller kontakta politiker (Oskarson – Wängnerud 1995, s. 39-52).

Något som också är ytterst relevant är frågan om varför människor väljer att delta och vad som får vissa människor att delta och andra inte. Socioekonomiska faktorer har ofta lagts fram som avgörande för hur politiskt aktiv man är – hög socioekonomisk status i form av hög utbildning, inkomst och arbete har visat sig bidra till högre politiskt deltagande. Också rational choice-teori har använts för att försöka förklara varför människor deltar. Här hittas det som brukar kallas deltagandeparadoxen: rent rationellt borde få lägga tid och engagemang på politiskt deltagande då det är kostsamt och chansen att som enskild medborgare kunna påverka politikens utfall är relativt låg, men många gör det ändå (Verba m.fl. 1995, s. 280-283). En tänkbar förklaring till detta kan tänkas vara två typer av incitament hos den enskilde: kollektiva incitament och selektiva incitament. De kollektiva incitamenten bygger på medborgarens subjektiva uppfattning om att man trots allt har möjlighet att påverka, och de selektiva incitamenten är tillgång till fördelar man får personligen genom att delta och som inte är beroende av hur politiken utfaller (Bäck m.fl. 2006, s. 50).

Verba, Schlozman och Brady menar dock att både den socioekonomiska modellen och rational choice är otillräckliga för att förklara varför människor ägnar sig åt politiskt deltagande, och de presenterar istället en modell de kallar för ”Civic Voluntarism Model”. Där ligger tonvikten på resurser och vikten av tillgång till resurser för politiskt deltagande. Tre typer av resurser ses som viktiga för att kunna delta politiskt: tid, pengar och medborgerliga färdigheter (”civic skills”) (Verba m.fl. 1995, s. 270-271). I vilken utsträckning man har tillgång till dessa resurser kan alltså tänkas påverka det politiska deltagandet. Tillgången till resurserna kan i sin tur påverkas av flera faktorer, som presenteras och testas i modellen. Inkomst, utbildning, kön, etnicitet, arbete, mängden fritid och

deltagande i andra typer av institutioner ("institutional affiliation") är några exempel. Inom institutional affiliation nämns bland annat olika faktorer relaterade till arbetslivet och icke-politiska organisationer.

Utbildning pekas ut som den främsta och viktigaste faktorn då det tydligt påverkar tillgången till flera av resurserna. Utbildningsnivån är avgörande för vilken inkomst och typ av jobb en individ har, men också för att utveckla medborgerliga färdigheter (Verba m.fl. 1995, s. 433). Exempel på sådana färdigheter är kommunikation, kunskap om hur politik fungerar och en känsla av medborgerligt ansvar. De som har hög utbildningsnivå får i större utsträckning högt uppsatta jobb där de sedan också har möjlighet att använda och utveckla dessa egenskaper (Verba m.fl. 1995, s. 305).

I denna studie är partimedlemskap den typ av politiskt deltagande som undersöks. Medlemskap och engagemang i politiska partier är en typ av politiskt deltagande som både i Sverige och internationellt minskar – en tydlig nedgång i andelen av befolkningen som är medlem i ett politiskt parti kan ses de senaste tre decennierna (Bäck m.fl. 2014, s. 24). År 1980 var 13,8 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år medlem i ett politiskt parti. Motsvarande siffra för 2015 var 5,3 procent (SCB 2).

Analysen om hur representation kan påverka partimedlemskap kommer ha sin utgångspunkt i de etablerade teorier om politiskt deltagande i allmänhet som presenterats ovan, vad gäller exempelvis val av kontrollvariabler. De faktorer som påverkar att man går med i ett politiskt parti kan i mångt och mycket tänkas vara samma som för politiskt deltagande i stort.

2.2.1 Kvinnor

Oavsett hur politiskt deltagande definieras har det länge varit gällande att kvinnor och män deltar på olika sätt och i olika utsträckning. Kvinnor har setts vara mindre aktiva i nästan all politisk aktivitet, både när det gäller manifest och latent engagemang, och detta "tillhör baskunskapen om kvinnor som väljare" (Oskarson – Wägnerud 1995, p. 38-39). Könsskillnaden är tydligast när det kommer till "traditionellt" politiskt deltagande, exempelvis är män medlemmar i politiska partier i något större utsträckning. Kvinnor är däremot ofta mer engagerade än män i rörelser i civilsamhället om rör frågor som exempelvis fred och miljö (Oskarson – Wägnerud 1995, p. 55). Liknande mönster nämns bland annat av exempelvis Verba m.fl. (1997, s. 1053), Atkeson (2003, s. 1042) och Karp och Banducci (2008, s. 105-106).

Varför det ser ut så finns det inga entydiga svar på. Precis som vid politiskt deltagande i allmänhet kan olika tillgång till resurser, som nämns i Verba m.fl. Civic Voluntarism Model, vara en tänkbar förklaring till att kvinnor och män deltar olika. Kvinnor har länge haft mindre tillgång till resurser som inkomst och utbildning, vilket kan ha hindrat dem att delta i samma utsträckning som män. Att kvinnor är mindre politiskt intresserade kan också det vara en anledning till att de deltagit mindre, då politiskt intresse lyfts fram som en förutsättning för aktivt deltagande. Men också skillnaden i politiskt intresse kan tänkas ledas tillbaka till

en skillnad i resurser (Verba m.fl. 1997, s. 1059-1060). Att ha färre resurser än män skulle också kunna betyda att kvinnor inte deltar i det offentliga livet lika frekvent som män. Det skulle också kunna vara så att ständigt upprepade samhälleliga förväntningar skulle kunna vara en förklaring till att kvinnor deltar mindre (Atkeson 2003, p. 1042).

Redan 1995 menade dock Oskarson och Wängnerud att bilden av kvinnor som politiskt oengagerade knappast stämmer i Sverige, utan att det snarare är så att engagemanget är riktat mot olika politikområden (1995, s. 55). Även om män i större utsträckning är medlem i partier har dessutom denna skillnad stadigt krympt (Oskarson – Wängnerud 1995, s. 51). En rapport för Demokratiutredningen 2014 visar på samma mönster: skillnaderna mellan män och kvinnor i Sverige är relativt små för de flesta former av politiskt deltagande. Det tycks vara en något större andel kvinnor som skriver på namninsamlingar och män är något mer benägna att skriva debattinlägg, men när det gäller att engagera sig i en politisk organisation fanns inga större könsskillnader (Bäck m.fl. 2014, s. 33). Det verkar alltså som att bilden av kvinnor som oengagerade kan behövas nyanseras något.

2.2.2 Unga

Bilden av unga som politiska varelser i den offentliga debatten är ofta att de är oengagerade och inte bryr sig om samhällsfrågor, och att de var mer intresserade förr i tiden. Det politiska intresset bland ungdomar är något lägre än för befolkningen som helhet, däremot har det varit så ända sedan 1960-talet. Intresset för politik förväntas öka i takt med att individen socialiseras in i samhället genom att exempelvis bilda familj, göra karriär och betala skatt (Bäck m.fl. 2014, s. 21-23). Vad gäller partimedlemskap är ungdomar också partimedlemmar i mindre utsträckning än resten av befolkningen, men nedgången över tid är inte lika uppenbar bland de unga. Det verkar snarare som att totalbefolkningen är på väg ner till ungdomarnas nivå av partimedlemskap (Bäck m.fl. 2014, s. 25). Vad gäller aktivt deltagande i politiska aktiviteter är dock unga överrepresenterade, och är den mest politiskt aktiva gruppen. De kan alltså ses vara en grupp engagerade medborgare, men tycks välja andra former av politiskt deltagande än de äldre. De deltar i större utsträckning när det gäller exempelvis att demonstrera, skriva under namninsamlingar och skriva inlägg i en samhällsfråga (Bäck m.fl. 2014, s. 30-31).

Även Susanne Johansson nyanserar i sin doktorsavhandling bilden av unga som oengagerade. Ungdomsgruppens aktivitetsgrad är generellt i nivå med andra åldersgrupper, och hennes analys visar också att yngre ungdomar deltar i högre grad jämfört med äldre ungdomar. Ungdomar engagerar sig inte heller bara i okonventionella politiska aktiviteter utan kombinerar olika former av deltagande; konventionella aktiviteter som partimedlemskap kombineras med exempelvis bojkotter och olagliga protester. Något som kan tänkas vara extra viktigt för vilken typ av deltagande ungdomar ägnar sig åt är värderingar, vilket knyts till diskussionen om den ökade individualiseringen i samhället. Individcentrerade värderingar förväntas ha större betydelse för ungdomars deltagande än andra

värderingar, vilket kan tänkas göra att de blir mer benägna att delta i icke-kollektiva politiska aktiviteter (Johansson 2007, s. 233-235).

2.3 Förebildseffekt

Huruvida kvinnlig representation i den politiska eliten påverkar kvinnors politiska deltagande har undersökts tidigare, främst i en amerikansk kontext. Där har i flera studier ett samband mellan de båda faktorerna kunnat påvisas. En effekt där kvinnliga politiker påverkar kvinnors politiska deltagande refereras ofta till som en förebildseffekt, ”role model effect”. Vad förebildseffekten är och hur den tolkas kan skilja sig något beroende på hur man ser på politiskt deltagande, men gemensamt är att kvinnor på höga poster antas bidra till ökat politiskt deltagande bland kvinnor genom deras roll som förebilder. Det har bland annat framkommit att kvinnor som bor i en delstat som har en kvinna på en hög politisk post – senator, guvernör eller vice guvernör – i större utsträckning kan namnge ”public officials” och är mer politiskt informerade (Verba m.fl. 1997, s. 1066). Det har även visats att i de stater där en kvinna vann senatsvalet ökade kvinnors politiska kunskap och intresse. Samma effekt kunde inte ses bland män (Verba m.fl. 1997, s. 1069), vilket kan tänkas visa på att det är främst kvinnor som påverkas positivt av att se kvinnor i maktpositioner och som nås av en förebildseffekt. Också Atkeson ser att kvinnor i större utsträckning engagerar sig politiskt när det finns en kvinnlig kandidat: de blir då mer benägna att diskutera politik, övertala andra och att kommentera de olika politiska partierna (2003, s. 1053).

Flera studier har undersökt en förebildseffekt också i typer av politiskt deltagande som ligger närmare mitt forskningsområde. Ladam m.fl. undersöker kvinnliga guvernörers förebildseffekt på andra kvinnor som också är intresserade av att ställa upp i politiska val och själva söker en politisk karriär. Närvaron av en politisk förebild förväntas då öka kvinnors politiska ambition, vilket i sin tur gör att fler kvinnor ställer upp. Logiken bakom denna förväntan är det symboliska värde som finns för kvinnor av att se en annan kvinna i den politiska eliten (2016, s. 2). Författarna finner starkt stöd för hypotesen om att närvaron av en kvinnlig guvernör leder till att antalet kvinnor som själva kandiderar till politiska ämbeten ökar. Denna effekt gäller både kvinnor som kandiderar för första gången och som har kandiderat tidigare (Ladam m.fl. 2016, s. 26).

Liu and Banaszak ser också att en förebildseffekt är störst i områden som ligger närmast de områden som förebilderna, i detta fall ministrar, själva ägnar sig åt. Kvinnliga ministrar visades ha större påverkan på deltagande som inte är så kostsamt och kopplat till institutioner och konventionell politik som exempelvis partimedlemskap, än på exempelvis namninsamlingar och protester som har en svagare koppling. För typer av deltagande som ligger allra längst bort från politiska institutioner och som är mer kostsamt och riskfyllt, exempelvis bojkotter, kunde inget samband mellan kvinnorepresentation i regeringen och kvinnors politiska deltagande hittas (Liu – Banaszak 2017, s. 155-156).

Hur en förebildseffekt påverkar unga är ett relativt outforskat område. Wolbrecht och Campbell har dock skrivit två artiklar på ämnet. De kommer bland annat fram till att där det finns kvinnor på höga politiska positioner är unga kvinnor mer benägna att prata om politik med sina vänner och har i större utsträckning en intention att delta i politiken när de blir äldre (2007, s. 922). Att man pratar mer om politik var en effekt som kunde ses också hos vuxna kvinnor, men unga kvinnor blev i mycket större utsträckning påverkade när det gäller aktiva politiska handlingar (Wolbrecht – Campbell 2007, s. 936).

I linje med detta kan diskuteras vilka typer av höga positioner som faktiskt har makt att påverka kvinnors politiska deltagande. Synlighet är ett viktigt kriterium – positionen måste vara tillräckligt synlig för att uppfattas av ”vanliga” kvinnor överhuvudtaget. Bara då har kvinnor i den politiska eliten möjlighet att inspirera andra (Liu – Banaszak 2017, p. 135). Endast närvaron av en kvinnlig politiker behöver alltså inte vara tillräcklig – hon måste också vara synlig. Det kan dock också ha effekt att prata om kvinnliga politiker i allmänhet utan att fokusera på specifika politiker (Campbell – Wolbrecht 2006, p. 235).

Det är dock inte alltid en förebildseffekt hittas. Broockman och Gilardi har i varsin studie undersökt sambandet mellan representation och kvinnors politiska deltagande i USA respektive Schweiz, och hittar inga större effekter av kvinnlig representation. Man kan tänka sig att kvinnor på höga politiska poster idag är så pass vanligt i USA att effekterna av kvinnlig representation inte längre är lika stora. De första kvinnorna som hade ett politiskt ämbete påverkade säkerligen kvinnors politiska deltagande, men det är nödvändigtvis inte så längre. Positiva effekter av representation har dock noterats på ställen där kvinnor sällan deltar, exempelvis i Indien (Broockman 2014, s. 192, s. 202). Samma slutsats dras av Gilardi: potentiella kvinnliga kandidater är mindre benägna att inspireras av enskilda kvinnliga politiker när kvinnors roll på den politiska arenan är förhållandevis etablerad. Effekten av förebilder minskar över tid, i takt med att graden av kvinnlig representation ökar (Gilardi 2015, s. 961, s. 968).

Utifrån denna teori formuleras den hypotes som sedan används vid utförandet av analysen.

Hypotes: *En ökad andel kvinnor i riksdag och regering leder till att andelen unga kvinnor som blir medlemmar i politiska partier ökar i förhållande till män.*

3 Metod & material

I detta avsnitt presenteras och diskuteras metod och material. Valet av kvantitativ metod föll sig naturligt då ambitionen för studien är att undersöka ett samband med hjälp av många fall. Studien är således extensiv (Teorell – Svensson 2007, s. 80). Att belägga kausalitet – att hitta samband och vad som är orsak och verkan – är en stor utmaning inom samhällsvetenskapen. Till skillnad från naturvetenskapen finns det sällan möjlighet att göra experiment, till exempel. Kvantitativ metod och användningen av statistiska tekniker är dock den metod som ligger närmast till hands för att undersöka samband (Teorell – Svensson 2007, s. 159).

För att kunna undersöka sambandet mellan representation och unga kvinnors partimedlemskap har en analysmodell med data från olika källor skapats i statistikprogrammet SPSS. Med hjälp av denna analysmodell har sedan olika typer av statistiska beräkningar genomförts i SPSS.

Metodavsnittet inleds med ett avsnitt om regressionsanalys, för att sedan följas av en redogörelse av variablernas operationalisering och det material som använts.

3.1 Regressionsanalys

Den statistiska analysen görs med hjälp av regressionsanalys, vilket kan ses som ”den samhällsvetenskapliga kausalanalysens främsta arbetshäst” (Teorell – Svensson 2007, s. 160). Regressionsanalys används när man vill undersöka sambandet mellan en beroende variabel, betecknad Y, och en eller flera oberoende variabler, betecknad X. Genom regressionsanalys kan man se om det finns ett samband mellan variablerna, men också hur mycket Y förändras i genomsnitt i förhållande till X (Edling – Hedström 2003, s. 87).

En regressionsanalys ger flera olika typer av information gällande ett eventuellt samband. Det viktigaste resultatet är regressionskoefficienten, b . Den visar storleken på effekten den oberoende variabeln har på den beroende och anger hur många skalenheter Y förändras när X ökar med en skalenheter. Den visar också lutningen på regressionslinjen, och således i vilken riktning sambandet går (Teorell – Svensson 2007, s. 167-168, 171).

Ett annat värde som framkommer är R^2 -värdet, vilket beskriver hur linjärt sambandet är, alltså hur nära regressionslinjen analysenheterna samlas (om R^2 är 1 ligger alla observationer samlade på regressionslinjen). R^2 används för att ge ett uttryck för hur mycket av variationen i den beroende variabeln som förklaras av

den oberoende (Teorell – Svensson 2007, s. 175). Ett mått som är besläktat med R^2 är korrelationskoefficienten r . Korrelation är ett sambandsmått som kan användas när man vill betrakta sambandet mellan två variabler på ett deskriptivt sätt och inte nödvändigtvis eftersträvar ett kausalt samband (Teorell – Svensson 2007, s. 177).

Ytterligare en central aspekt i regressionsanalys är om sambandet som framkommit är statistiskt signifikant eller inte, alltså om det samband som verkar finnas i urvalet också kan säga något om hela populationen. Vid ett signifikantstest finns olika signifikansnivåer, som avgör hur stor risk man vill ta att ha fel om huruvida sambandet faktiskt gäller i hela populationen. Vid en analys i ett statistikprogram får man fram ett p-värde, som visar om sambandet är signifikant eller inte (Teorell – Svensson 2007, s. 128, 138-142). Med en signifikansnivå på 95 procent, som är det vanligaste inom samhällsvetenskapen, innebär ett p-värde under 0,05 att sambandet är statistiskt signifikant. När p-värdet är 0,05 är det alltså 5 chanser på 100 att sambandet som syns i urvalet inte existerar i populationen – man kan med 95 procents säkerhet säga att koefficienten inte är 0.

Att undersöka om det finns ett samband mellan två variabler kallas bivariat regressionsanalys. Ofta vill man dock göra en multivariat analys, alltså inkludera flera oberoende variabler för att kontrollera för alternativa förklaringsfaktorer. Det finns flera olika syften till att kontrollvariabler förs in i analysen (Teorell – Svensson 2007, s. 204). I denna uppsats är det att försöka isolera effekten av X på Y som är kontrollvariablernas huvudsakliga syfte, alltså att försöka bevisa att det faktiskt är X som påverkat Y. Det är mycket möjligt att det ursprungliga sambandet kvarstår när fler variabler förs in i analysen, men det kan också hända att det försvagas eller till och med försvinner helt. Om sambandet kvarstår när en kontrollvariabel tas med har det stärkts, och kommit ett steg närmare isolering (Teorell – Svensson 2007, s. 185). Om det bivariata sambandet försvinner kan det bero på att det är spuriöst, vilket innebär att det i själva verket är något helt annat som påverkar både den oberoende och den beroende variabeln – det finns en gemensam bakomliggande variabel. Sambandet kan också vara indirekt, vilket innebär att det finns en mellanliggande variabel som påverkas av X och sedan påverkar Y, vilket också gör att sambandet försvinner (Teorell – Svensson 2007, s. 188). Det kan också vara så att sambandet går i motsatt riktning – det kanske i själva verket är den oberoende variabeln som påverkas av den beroende.

3.2 Motivering av val och operationalisering av variabler

För att kunna genomföra en studie på ett tillfredställande sätt krävs att de begrepp som används tydliggörs och görs mätbara, alltså definieras och operationaliseras

(Teorell – Svensson 2007, s. 39). De val som gjorts i processen bör också motiveras.

Valet av Sverige som fall gjordes dels utifrån egen anknytning och närhet, men också med förhoppningen om att kunna fylla någon typ av lucka då de flesta studier som tidigare gjorts på området främst berört USA eller har jämfört ett stort antal länder. Jag ville istället rikta in mig på ett specifikt land och undersöka enbart det över tid. Sverige som land är intressant också för att man länge legat i framkant vad gäller jämställdhet i allmänhet, men också representation av kvinnor på höga poster i synnerhet. Med Gilardis (2015) och Broockmans (2014) teorier om att effekten av kvinnor på höga poster avtar ju fler kvinnor det finns i åtanke skulle Sverige kunna ses som ett ”least likely”-fall (Teorell – Svensson 2007, s. 154). Ökad representation av kvinnor i den politiska eliten *borde* inte ha så stor effekt på unga kvinnors politiska deltagande i Sverige eftersom det redan är ett så pass jämställt land. Skulle då ett positivt samband kunna påvisas skulle det kunna antas vara ännu starkare i länder där kvinnor är sämre representerade. Sverige blir därmed ett relevant land att undersöka.

Tidsperioden som undersöks, 1980-2015, har bestämts utifrån tillgång till data. En ännu längre tidsperiod hade självklart varit fördelaktigt för att kunna fånga in ett ännu större spann, men begränsningar i materialet har gjort att perioden begränsats till dessa 36 år. Valet av år som analysenheter snarare än individer eller länder har gjorts för att kunna se ett mönster över tid i det valda landet.

Valet av unga kvinnor snarare än kvinnor i allmänhet motiveras utifrån en tanke om att effekten av politiska förebilder skulle kunna vara störst på ungdomar. Detta då de befinner sig i processen av att orientera sig i den politiska världen och hitta sin plats i den, vilket gör att de kan tänkas vara öppna för influenser från många olika håll (Wolbrecht och Campbell 2007, s. 924). Kvinnliga politikernas roll som förebilder kan därför tänkas bli tydligare när inte kvinnor som redan varit engagerade i partiet i många år också tas med i analysen. Att undersöka unga kvinnor blir relevant på flera sätt – det är ju de som faktiskt är den politiska framtiden! Att unga kvinnor var ett relativt utforskat område bidrog också det till valet. Unga definieras i uppsatsen som de mellan 15 och 24 år. Denna uppdelning baseras på datan som används i analysen – i den data kontrollvariablerna hämtats från är spannet 15-24, och för den beroende variabeln är spannet 16-24. Att ett år skiljer mellan olika data förväntas dock inte påverka resultatet nämnvärt.

3.2.1 Representation

Den oberoende variabeln representation operationaliseras i analysen både i form av andel ministrar och av andel riksdagsledamöter. Operationaliseringen av representation grundas främst i teorin om synlighet som presenterats tidigare. Minister och riksdagsledamot är de högsta politiska posterna i Sverige, och borde därför också vara de mest synliga. Ministrar kan dock tänkas vara mer synliga än riksdagsledamöter, vilket skulle kunna vara ett argument för att de också har större makt att påverka kvinnors politiska deltagande (Liu – Banaszak 2017, p.

139). Detta har tagits hänsyn till då andel kvinnliga riksdagsledamöter och andel kvinnliga ministrar över tid sammanfogats till en variabel som används för representation i analysen. Då antalet kvinnliga ministrar är betydligt färre än antalet kvinnliga riksdagsledamöter men ges lika stor del i variabeln representation gör det att varje enskild kvinnlig minister får större tyngd än varje riksdagsledamot. Detta i linje med teorin om att ministrar är de mest synliga. Att ha med riksdagsledamöter bedömdes dock vara meningsfullt, eftersom det bidrar till att få med flera aspekter av representation. Trots att de enskilda riksdagsledamöterna inte är lika synliga som ministrarna kan man ändå argumentera för att representationen i riksdagen som helhet har betydelse. Det finns dessutom studier som har visat att även riksdagsledamöter kan ha en effekt på kvinnors politiska deltagande (se exempelvis Wolbrecht och Campbell 2007).

Även inom de båda grupperna finns det säkerligen skillnader i synlighet – finansministerposten kan exempelvis tänkas väga tyngre än kulturministerposten – vilket också kan vara viktigt att ha i åtanke. På grund av begränsad tid och resurser finns dock ingen sådan uppdelning med i analysen. Förhoppningen är att sammanfogningen av ministrar och riksdagsledamöter till en variabel trots det gjort att viktiga skiljelinjer vad gäller synlighet får plats i analysen.

Data gällande riksdagsledamöter över tid har hämtats från Statistiska centralbyrån (SCB 1). SCB ansvarar för officiell och statlig statistik, och tar fram statistik på uppdrag av regeringen och olika myndigheter. De är också kvalitetscertifierade, vilket innebär att de uppfyller grundläggande kvalitetskrav vid framställning av statistik (SCB 3). Detta gör att det är en bra källa att hämta statistik från.

Datan har angett andel kvinnliga riksdagsledamöter varje valår, och denna siffra har vid infogande i mitt dataset förväntats vara den samma de kommande åren fram till nästa val. Eventuella avhopp bland riksdagsledamöterna mellan de punkter som finns angivna i datan har inte registrerats, men då det finns så många riksdagsledamöter kan ett eventuellt avhopp inte anses påverka helheten nämnvärt.

Information om ministrar har baserats på datasetet *The Selection and Deselection of Political Elites (SEDEPE)*. Datasetet är en sammanställning av svenska ministrar som gjorts av Hanna Bäck, Thomas Persson, Kåre Vernby & Helena Wockelberg (2009). I datasetet ingår en lista över samtliga ministrar sedan 1945 och innehåller information om mellan vilka datum de suttit, vilken titel de haft och vilket kön de har. Utifrån dessa data har antal ministrar för varje år sedan 1980 räknats samman, och andelen kvinnor av dessa har räknats ut. Om en minister bytts ut under året har den minister som suttit på posten störst del av året tagits med. Vid valår där regeringen bytts ut har de ministrar som suttit fram till valet tagits med. Detta för att de dels suttit störst del av året, men också för att en viss eftersläpning kan tänkas finnas för effekten av representation. Det blir alltså logiskt att ta de som suttit den första delen av året.

Andel kvinnliga riksdagsledamöter och andelen kvinnliga ministrar har sedan fogats samman till en variabel i SPSS. Vad gäller eftersläpningen av representationens effekt – att bli inspirerad att gå med i ett parti efter att ha sett en kvinna på en hög post kan ju tänkas inträffa först ett tag efter att hon tillsatts – har

variabeln representation testats att laggas. Då resultatet av detta inte skiljde sig nämnvärt har den ”vanliga” versionen av variabeln använts i analysen.

3.2.2 Partimedlemskap

Den beroende variabeln i uppsatsen är partimedlemskap. Vid operationaliseringen av politiskt deltagande var det för att uppnå god validitet logiskt att välja en form av politiskt deltagande som rörde aktivt deltagande och politik i institutionell bemärkelse, och därmed hade en nära koppling till den oberoende variabeln. Som beskrivet i teorin kan man se att en förebildseffekt framträder tydligare på former av deltagande som ligger nära politiska institutioner och de områden förebilderna själva verkar inom. Unga kvinnor som är medlemmar i ett parti har en koppling till kvinnor i den politiska eliten genom att de verkar på samma arena: den partipolitiska. Då exempelvis deltagande i demonstrationer i större utsträckning är kopplat till civilsamhället har det inte samma koppling till kvinnor i den politiska eliten och skulle därför kunna tänkas vara ett sämre sätt att operationalisera politiskt deltagande.

En aspekt att vara medveten om är att alla medlemmar i ett parti naturligtvis inte är aktiva eller siktar på en politisk karriär. Att välja ett parti och sedan gå med i detta kan dock, trots att det inte är så kostsamt, ses som en aktiv politisk handling med nära koppling till politiska institutioner. Som visats i Liu och Banaszaks studie (2017) hade representation dessutom större påverkan på former av deltagande som inte är så kostsamt, exempelvis att bli medlem i ett parti.

Dessutom kan man se att kvinnor i högre utsträckning deltar i politiska aktiviteter relaterade till civilsamhället, medan män fortfarande är i majoritet när det kommer till mer ”traditionella” typer av deltagande. Även ur denna aspekt blir valet av partimedlemskap relevant, då det är där det kan tänkas finnas institutionella hinder för kvinnor, och där effekten av kvinnlig representation skulle kunna tänkas påverka unga kvinnors vilja att själva engagera sig i ett parti.

Det material som använts för den beroende variabeln är Statistiska centralbyråns dataset om medborgerliga aktiviteter från och med 1980 (SCB 2), som i sin tur bygger på SCB:s Undersökningarna om levnadsförhållanden, ULF. Kategorin som använts heter ”medlem i politiskt parti” och redogör för andelen som svarat ja på frågan ”Är du medlem i något politiskt parti (även politiskt ungdoms- eller kvinnoförbund)?” i undersökningen. Undersökningen genomfördes fram till 2005 främst som besöksintervju. Metoden ändrades 2006, och sedan 2007 sker datainsamlingen i huvudsak genom datorstödda telefonintervjuer (SCB 2). I undersökningen presenteras två år ihop, vilket innebär att endast en notering finns per två år. För att inte gå miste om analysenheter har varje år använts i analysmodellen, och varje notering har skrivits med två gånger. Då så många år är inkluderade i analysen tordes mönster i partimedlemskapet trots detta kunna fångas upp.

Som nämnts tidigare finns en tydligt nedåtgående trend vad gäller partimedlemskap. Att använda andel kvinnor som är medlemmar i ett politiskt parti över tid som beroende variabel fångar därför inte in det jag vill undersöka,

eftersom den precis som partimedlemskap i allmänhet med största sannolikhet gått ner. Det som istället blir intressant är hur stor andelen kvinnor som är medlem i ett politiskt parti är i förhållande till andelen män. Kanske är det så att kvinnor närmast sig män vad gäller partimedlemskap – då skulle det ju trots allt kunna sägas att kvinnors benägenhet att gå med i ett politiskt parti ökat, trots att partimedlemskapet i stort minskat. För att ta hänsyn till detta har den beroende variabeln skapats genom att subtrahera andelen män 16-24 år som är medlem i ett politiskt parti från motsvarande andel hos kvinnor 16-24 år. Vad som då fås fram är differensen i procentenheter, där ett positivt värde indikerar att en större andel unga kvinnor än unga män är partimedlemmar och tvärtom. Differensen i andelen mellan män och kvinnor påverkas inte av hur många som är partimedlemmar totalt, och blir därför ett sätt att mäta det jag faktiskt vill mäta och samtidigt kontrollera för att partimedlemskapet i stort minskat.

Ett annat sätt hade varit att räkna ut relationen mellan män och kvinnor procentuellt (till skillnad från att mäta procentenheter), alltså hur många procent mer eller mindre kvinnor deltar. Detta sätt att räkna skulle dock inte säga lika mycket om den faktiska skillnaden över tid, då den procentuella relationen i större utsträckning kan tänkas påverkas av hur partimedlemskapet i stort minskar. Om partimedlemskapet ökar så minskar den relativa skillnaden mellan könen, även om den absoluta skillnaden är densamma. Valet att undersöka skillnaden i absoluta procentenheter har därför gjorts.

Trots att det är skillnaden i andel partimedlemmar mellan unga kvinnor och män som utgör den beroende variabeln, kallas den för enkelhets skull ”Partimedlemskap unga kvinnor” i analysen.

3.2.3 Kontrollvariabler

Kontrollvariablerna är centrala i uppsatsen för att kontrollera om det faktiskt finns ett samband mellan representation och partimedlemskap, eller om det egentligen är något helt annat som påverkar. Flera tänkbara anledningar till att människor engagerar sig politiskt och blir medlemmar i ett politiskt parti presenterades i teoriavsnittet. Val av kontrollvariabler har gjorts med grund i detta.

Den första kontrollvariabeln som används är utbildningsnivå. Att utbildning är viktigt för politiskt deltagande är väl beprövat, och det nämns som beskrivet ovan av Verba m.fl. som en av de främsta faktorerna. Den finns med som kontrollvariabel i många studier på ämnet (se exempelvis Liu – Banaszak 2017, Karp – Banducci 2008 och Wolbrecht – Campbell 2006 och 2007), vilket gör att den känns ytterst relevant att ha med även i denna undersökning. Att se utbildning som så centralt för att förstå deltagande kan dock problematiseras något när man tittar på det över tid. Man kan se att en ökning i utbildningsnivå inte genererar en proportionellt lika stor ökning i deltagande. Utbildningsnivån har över tid gått upp medan deltagandet har gått ner, vilket är svårförståeligt. Detta har försökt förklaras på flera sätt, till exempel genom de politiska partiernas nedgång och genom att det kanske är den relativa positionen i utbildningshierarkin som spelar roll. Man kan trots allt se att utbildning konstant spelar roll för vem som är aktiv

och inte, och relationen mellan utbildning och politisk aktivitet är fortsatt stark (Verba m.fl. 1995, s. 436-437).

Denna variabel har hämtats från The Quality of Government-institutets tidsseriedata, där den har namnet "gea_ea1524f". QoG är ett forskarinstitut kopplat till Göteborgs universitet som samlar data gällande just "causes, consequences and nature of Good Governance and the Quality of Government" (Teorell m.fl. 2017). De har i sin tur hämtat datan från Institute for Health Metrics and Evaluation (2015). Utbildningsnivå mäts här som genomsnittligt antal år av utbildning för de mellan 15 och 24 år (Teorell m.fl. 2017).

En annan variabel som ofta förekommer i studier gällande sambandet mellan representation av kvinnor och kvinnors politiska deltagande är i vilken utsträckning kvinnor deltar i arbetslivet ("Labor force participation", se exempelvis Liu – Banaszak 2017 och Wolbrecht – Campbell 2006 och 2007). Det är en del i det Verba m.fl. benämner som "institutional affiliation". Kön är en viktig aspekt för om man deltar i arbetslivet eller inte. Kvinnor är utanför arbetslivet i större utsträckning än vad män är, och de innehar ofta lägre positioner än män med samma utbildningsnivå (Verba m.fl. 1995, s. 431). Detta kan tänkas påverka deras politiska deltagande. Att ha ett jobb kan också vara en inkörsport till politiskt deltagande genom att det är en arena för rekrytering – man kan bli uppmuntrad till olika typer av politisk handling på arbetsplatsen (Verba m.fl. 1995, s. 373). Det finns således flera anledningar till att denna variabel blir relevant att ha med i analysen.

Variabeln har också den hämtats från QoG-institutets data, där den kallas "wdi_lfpyfne". Datat kommer ursprungligen från Världsbanken (2016). Det som mäts är nivån av arbetskraftsdeltagande ("Labor force participation rate") för åldrarna 15-24, d.v.s. alla som är "ekonomiskt aktiva" (Teorell m.fl. 2016). Variabeln kallas därför "arbetskraftsdeltagande" i min analys.

Förutom teoretisk anknytning har valet av kontrollvariabler till viss del styrts av tillgången till material. Många möjliga kontrollvariabler har endast funnits för en kortare tidsperiod, vilket gjort att de valts bort för att kunna kartlägga en så lång tidsperiod som möjligt. När man har så få analysenheter som i denna studie (36 årtal) är det heller inte optimalt att ha för många kontrollvariabler, vilket också det tagits i beaktning.

Många tänkbara orsaker till att unga kvinnor blir medlemmar i politiska partier kan också tänkas vara svåra att mäta. De incitament som finns hos den enskilda individen är exempel på detta, exempelvis personliga värderingar som enligt Johansson i större utsträckning påverkar unga. En kombination av bristen på material över tid gällande dessa faktorer och uppfattningen om dem som otillräckliga för att förklara politiskt deltagande hos Verba m.fl. har gjort att fokus vid val av kontrollvariabler istället lagts på resurser. Med det inte sagt att faktorer som incitament och liknande är helt oviktiga och att de nödvändigtvis inte kan tänkas påverka politiskt deltagande.

En annan aspekt som kan vara svår att täcka, men som säkerligen kan tänkas vara viktig för sambandet mellan representation och partimedlemskap är att jämställdheten i samhället i stort ökat. Kanske är det bara faktumet att samhället gått framåt vad gäller jämställdhet på många arenor som gör att både

representationen av kvinnor och andelen partiaktiva unga kvinnor ökat. Detta är inte helt lätt att kontrollera för då ökad jämställdhet kan ses på många olika sätt. Förhoppningen är att de valda kontrollvariablerna kan täcka in en del av denna aspekt, då ökad utbildningsnivå och arbetskraftsdeltagande kan tänkas vara ett sätt att operationalisera ökad jämställdhet. Ju mer jämställt samhället är, desto fler kvinnor arbetar och utbildar sig rimligtvis.

Andra faktorer som använts i tidigare studier har också kunnat uteslutas på grund av att endast Sverige undersöks, exempelvis valsysteem.

Sammanfattningsvis är det alltså viktigt att vara medveten om analysmodellens begränsningar – det finns många andra saker som hade kunnat vara relevant att kontrollera för men som inte fått plats i modellen. Det är omöjligt att täcka in allt som skulle kunna påverka, och som alltid när mänskligt beteende diskuteras kan ingen förklaring vara fullständig. Detta gäller naturligtvis också politiskt deltagande (Verba m.fl. 1995, s. 273). Detta är viktigt att ha med när resultatet diskuteras.

4 Resultat & analys

Resultatdelen inleds med en deskriptiv del, för att sedan redovisa och diskutera resultatet av den bivariata och multivariata regressionsanalysen.

4.1 Deskriptiv statistik

Inledningsvis infogas två diagram för att visa på trender i representation och partimedlemskap. Representationen av kvinnor på höga politiska poster har, som ses i Diagram 1, ökat relativt stadigt sedan 1980 – från strax över 20 procent till närmare 50 procent. Förutom i början av mätperioden är andelen kvinnliga ministrar fler än andelen kvinnliga riksdagsledamöter och det kan alltså konstateras att det ofta funnits en större andel kvinnor i regeringen än i riksdagen.

Nedgången i partimedlemskap bekräftas även i datan i denna studie, vilket kan ses i Diagram 2. Andelen män som är medlem i ett politiskt parti är klart större än andelen kvinnor fram till 1998, då andelen kvinnor faktiskt är större tills männen tar över igen 2004. Från och med 2010 följs andelen partimedlemmar bland män och kvinnor åt relativt tätt.

Diagram 1. Andel kvinnor på höga politiska poster

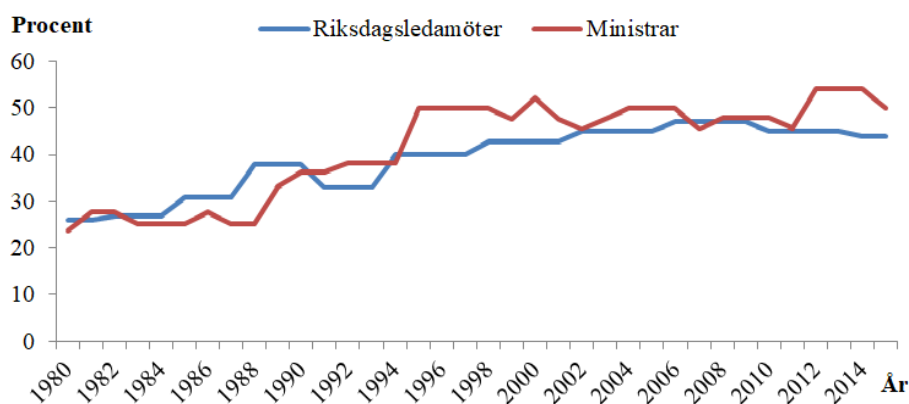
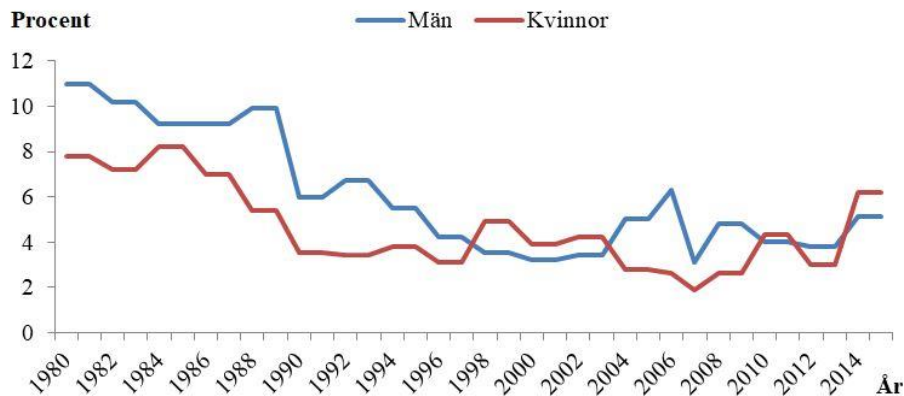

Diagram 2. Andel 16-24-åringar som är medlem i ett politiskt parti

Innan man går vidare och testar sambandet i en regressionsanalys kan det vara bra att veta hur de olika variablerna förhåller sig till varandra. Detta kan göras i en korrelationsmatris, där de bivariata korrelationerna mellan samtliga variabler som sedan används i den mer sofistikerade analysen visas. Om två oberoende variabler är starkt korrelerade kan det påverka analysen negativt, vilket gör att det är bra att kartlägga korrelationen innan. Ju mer korrelerade två oberoende variabler är, desto större kommer standardfelet vara. Detta gör att skattningarna av regressionskoefficienten blir mindre pålitliga. Denna problematik kallas för multikollinearitet (Edling – Hedström 2003, s. 145).

I korrelationsmatrisen (se Tabell 1) framkommer att de flesta variablerna som används i analysen är positivt korrelerade, förutom arbetskraftsdeltagande som är negativt korrelerad med de andra. Unga kvinnors partimedlemskap har positiva korrelationer med både representation och utbildningsnivå, vilket går i linje med det som förväntas: högre andel representation av kvinnor och högre utbildningsnivå hänger alltså ihop med att en större andel kvinnor blir medlem i ett politiskt parti. Också åt andra hållet verkar korrelationerna rimliga – en större andel kvinnliga partimedlemmar kan tänkas leda till ökad representation av kvinnor på höga politiska poster, och det är säkerligen inte omöjligt att politiskt engagemang kan leda till en ökad vilja att utbilda sig.

Representation och utbildningsnivå är starkt korrelerade, vilket skulle kunna leda till en diskussion om möjliga multikollinearitetsproblem. Ett vanligt sätt att försöka undvika multikollinearitet är att utesluta en av de två variabler som är högt korrelerade och som skulle kunna ge upphov till problemet. Att en av de relevanta variablerna tas bort kan dock leda till en felspecificering av modellen, vilket är ett allvarigare problem än det multikollineariteten bidrar till (Edling – Hedström 2003, s. 148). Detta skulle vara fallet i denna modell – både variabeln representation och utbildningsnivå är centrala för analysmodellen, och det skulle vara svårt att göra en bra analys utan en av dem. Eventuella multikollinearitetsproblem får därför finnas kvar till förmån för analysens helhet. Edling och Hedström menar dessutom att modellens ”prediktioner [...] kommer aldrig att bli sämre än vad de skulle ha blivit om vi uteslutit den ena variabeln” (2003, s. 147).

Arbetskraftsdeltagande är negativt korrelerad med samtliga andra variabler. Att den är negativt korrelerad med utbildningsnivå är något överraskande, då utbildning och arbete ofta ses ha ett samband. En tänkbar förklaring skulle kunna vara den valda åldersgruppen – när man är mellan 15 och 24 har man kanske precis påbörjat eller är mitt uppe i en högre utbildning, vilket gör att man inte arbetar. Om man däremot börjar arbeta istället för att studera vidare, deltar man i arbetslivet men har en lägre utbildningsnivå. Den negativa korrelationen mellan representation och partimedlemskap skulle kunna ha att göra med att båda två påverkas av andra förändringar i samhället. Viktigt att poängtera är också att korrelation inte är samma sak som kausalitet.

Att både den beroende och den oberoende variabeln är positivt korrelerade med andra oberoende variabler visar vikten av att ta steget vidare till en regressionsanalys med kontrollvariabler, då det skulle kunna vara så att det finns andra faktorer som påverkar partimedlemskap snarare än representation.

Tabell 1. *Korrelationsmatris*

	Partimedlemskap unga kvinnor	Representation	Utbildningsnivå	Arbetskraftsdeltagande
Partimedlemskap unga kvinnor	1	.555**	.548**	-.633**
Representation	.555**	1	.920**	-.825**
Utbildningsnivå	.548**	.920**	1	-.646**
Arbetskraftsdeltagande	-.633**	-.825**	-.646**	1

* $p < .10$; ** $p < .05$; *** $p < .01$

4.2 Regressionsanalys

4.2.1 Bivariat

Resultat av den bivariata regressionsanalysen visar stöd för hypotesen om att en ökad andel kvinnor i riksdag och regering leder till att andelen unga kvinnor som blir medlemmar i politiska partier ökar i förhållande till män. B-koefficienten visar att sambandet är positivt, och p-värdet visar att sambandet är statistiskt signifikant. B-koefficienten visar också hur stor effekten är, hur ”ett steg uppåt” på den oberoende variabeln påverkar den beroende variabeln. I detta fall är ett steg på den oberoende variabeln en procentenhets större representation av kvinnor

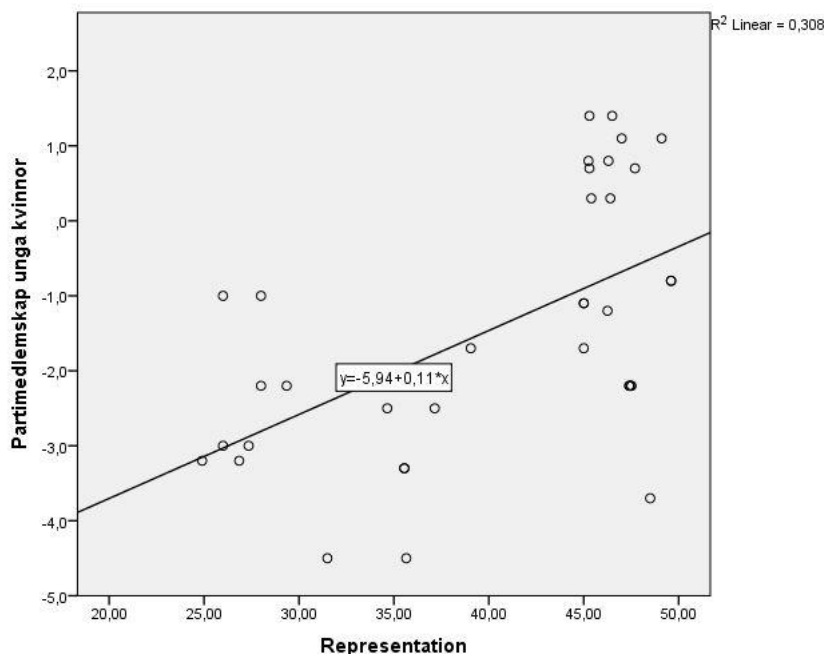
i riksdag och regering, och ett steg på den beroende variabeln är skillnad i partimedlemskap i procentenheter mellan kvinnor och män. Det b visar är alltså att en ökad procentenhet av representation skulle leda till att differensen mellan andel unga kvinnor och andel unga män som är partimedlemmar ökar med 0,112 procentenheter. Ju större andelen unga kvinnor som är medlemmar i politiska partier är i förhållande till andelen unga män, desto mer positivt är talet. En positiv påverkan på andelen unga kvinnor kan därför ses. R²-värdet i tabellen kan utläsas som att 28,8 procent av variationen i den beroende variabeln kan förklaras av den oberoende variabeln.

Tabell 2. Resultat av den bivariata regressionsanalysen.
 Beroende variabel: Partimedlemskap unga kvinnor.
 Ostandardiserade b-koefficienter, standardfel inom parentes.

Representation	0,112*** (0,029)
N	36
R² (justerat)	0,288

* p < .10 ; ** p < .05; *** p < .01

Diagram 3. Spridningsdiagram över huvudsambandet.

Hur sambandet ser ut kan också illustreras grafiskt i ett spridningsdiagram. Det syns här tydligt att sambandet är positivt och linjärt.

Huruvida värdet på b och R^2 är högt eller inte är inte helt lätt att säga. Att jämföra storleken på kausala effekter är svårt när olika variabler mäts i olika skalenheter, och det är i regel inte meningsfullt. Den viktigaste frågan är om det ens finns någon kausal effekt till att börja med (Teorell – Svensson 2007, s. 198-199). Samma sak gäller R^2 : det bör i första hand användas som ett relativt mått på förklaringskraft. Om man inte har liknande forskning att jämföra med är det i regel svårt att fastslå om R^2 -värdet kan betraktas som högt eller lågt (Teorell – Svensson 2007, s. 177).

Trots att den bivariata regressionsanalysen visar på att ett samband finns, kan vi inte säkert säga att det faktiskt är så. För det första har sambandet inte ännu utsatts för hårdare prövning i form av kontroll för andra variabler, men även om sambandet skulle visa sig stämma skulle det exempelvis kunna vara en annan mekanism som ligger bakom. En mekanism är något som förklarar *varför* den oberoende variabeln påverkar den beroende (Teorell – Svensson 2007, s. 183). I denna uppsats finns en förväntan om att det är en förebildseffekt som skulle göra att unga kvinnors politiska deltagande påverkas positivt av ökad kvinnlig representation i den politiska eliten – att unga kvinnor ser kvinnor representerade i den politiska eliten och därmed blir inspirerade och uppmuntrade till att själva delta. Ett samband mellan representation och partimedlemskap skulle dock kunna förklaras även av andra mekanismer. En sådan skulle kunna vara den Liu och Banaszak (2017) nämner som en möjlig effekt av representation: att kvinnor som får höga politiska poster förändrar kulturen i partiet och politiken partiet för till att bli mer ”kvinnovänlig” och inbjudande för kvinnor, vilket gör att fler unga kvinnor vill bli medlemmar i partiet.

Sambandets riktning skulle också kunna vara omvänt – det skulle kunna vara så att Y påverkar X snarare än tvärtom. I fallet med representation och partimedlemskap är det inte osannolikt, då det rimligtvis krävs kvinnliga partimedlemmar för att det ska finnas kvinnor representerade även på de höga posterna. Som kunde ses i korrelationsmatrisen (se Tabell 1) var de båda variablerna dessutom korrelerade. Att andelen kvinnliga medlemmar i politiska partier ökar skulle alltså kunna leda till att också representationen av kvinnor i den politiska eliten ökar. Detta kan vara värt att ha i åtanke.

För mycket tid bör emellertid inte läggas på att analysera det bivariata sambandet, då det är först vid en multivariat analys vi kan se om sambandet verkligen håller.

4.2.2 Multivariat

I den multivariata regressionsanalysen har kontrollvariablerna utbildningsnivå och arbetskraftsdeltagande förts in i analysen. Resultatet blir en stor förändring – sambandet mellan den oberoende och den beroende variabeln är inte signifikant, och man kan därför inte säga att det finns något samband alls. Sambandet mellan representation och partimedlemskap försvinner alltså. Förhoppningen om att

kunna isolera sambandet infrias därmed inte, och den förebildseffekt som syns i andra studier verkar inte finnas i denna undersökning.

Vad det beror på finns det många tänkbara anledningar till. Kanske är det som Broockman (2014) och Gilardi (2015) föreslagit i sina respektive studier, att förebildseffekten minskar över tid, och att effekten blir större där kvinnor inte finns representerade i lika stor utsträckning. Kanske har variationen i representation varit för liten i Sverige för att ha effekt, trots att den gått upp sedan 1980 – någon procentenhet per år kanske helt enkelt inte är tillräckligt när kvinnor redan är representerade i så stor utsträckning som i Sverige.

En annan tänkbar tolkning är att det helt enkelt inte är representation som påverkar att unga kvinnor blir medlem i ett politiskt parti. Den tänkta effekten av att se kvinnor på höga poster kanske inte är så stark som antagits, och enskilda kvinnor i eliten kanske inte har så symboliskt värde och möjlighet att påverka som tänkt.

Tabell 3. Resultat av den multivariata regressionsanalysen. Beroende variabel: Partimedlemskap unga kvinnor. Ostandardiserade b-koefficienter, standardfel inom parentes.

Oberoende variabler	Bivariat	Multivariat
Representation	0,112*** (0,029)	-0,186 (0,113)
Utbildningsnivå		0,94 (0,485)
Arbetskraftsdeltagande		-0,150*** (0,048)
N	36	36
R² (justerat)	0,288	0,415

* p < .10 ; ** p < .05; *** p < .01

Varför sambandet försvunnit kan också diskuteras i metodologisk mening – finns det bakomliggande variabler som påverkar både representation och partimedlemskap så att sambandet blir spuriöst, eller är det snarare ett indirekt samband med mellanliggande variabler som påverkar? Som syns i Tabell 3 är inte heller sambandet mellan utbildningsnivå och unga kvinnors partimedlemskap signifikant. Det kan dock nämnas att den med ett p-värde på 0,062 är betydligt mer signifikant än sambandet mellan representation och partimedlemskap som har ett p-värde på 0,108. Hade utbildningsnivå varit signifikant hade ett antagande kunnat göras att utbildningsnivå är en bakomliggande variabel som bidrar både till ökad representation av kvinnor i den politiska eliten och att unga kvinnor blir partimedlemmar i större utsträckning, och således tar bort sambandet mellan den oberoende och den beroende variabeln. Detta hade inte heller varit överraskande med tanke på den ställning den har när det kommer till att förklara politiskt

deltagande exempelvis hos Verba m.fl. Det hade också stärkt de teorier som betonar resurser som det viktigaste för politiskt deltagande, och att det är faktorer som kommer underifrån snarare än uppifrån som påverkar.

Det enda som faktiskt är statistiskt signifikant i analysen, och där ett samband därmed kan noteras, är det negativa sambandet mellan arbetskraftsdeltagande och partimedlemskap. Då det är negativt bekräftar inte heller det tanken om att det skulle vara olika typer av resurser som påverkar politiskt deltagande – ökat arbetskraftsdeltagande verkar inte leda till att andelen unga kvinnor i politiska partier ökar. Det negativa sambandet skulle dock återigen kunna kopplas till att det är unga människor som analysen kretsar kring, om man dessutom föreslår att socioekonomiska faktorer kan spela roll. De unga mellan 16 och 24 som deltar i arbetslivet kan tänkas vara de som inte påbörjat högre utbildning. De ungdomar som kommer från akademikerhem eller på andra sätt har högt socioekonomiskt kapital har med stor sannolikhet påbörjat högre utbildning, vilket gör att många som arbetar under denna tid i livet kan tänkas komma från en ”lägre” socioekonomisk grupp. Om man tänker sig att de med högt socioekonomiskt kapital i större utsträckning blir medlemmar i politiska partier (Johansson 2010, s. 64), verkar det inte orimligt att sambandet mellan arbetskraftsdeltagande och partimedlemskap är negativt. Det går också i linje med de tre typer av resurser Verba m.fl. (1995) nämner: tid, pengar och medborgerliga färdigheter. När man arbetar har man mindre tid att engagera sig politiskt jämfört med när man är student, och om man kommer från en lägre socioekonomisk grupp kan man också tänkas ha mindre ekonomiska resurser. Som sagt har dock resultaten av regressionsanalysen inte kunnat bekräfta att socioekonomiska faktorer och resurser faktiskt spelar roll för unga kvinnors benägenhet att gå med i ett politiskt parti.

Värt att ha i åtanke är naturligtvis återigen analysmodellens begränsningar – två kontrollvariabler har inkluderats, vilket gör att det finns många olika aspekter som inte har kunnat täckas in. Kanske har aspekter hos individen som incitament och värderingar större påverkan än vad som förväntats?

En diskussion om resultatet skulle också kunna leda tillbaka till en allmän ökning av jämställdhet i samhället. Det är mycket möjligt att faktumet att kvinnors roll stärkts på flera arenor i samhället kan ha bidragit till att både representationen av kvinnor på höga poster och unga kvinnors benägenhet att gå med i ett politiskt parti ökat. Ökad jämställdhet i samhället skulle alltså kunna vara en bakomliggande variabel – det är i så fall inte märkligt att sambandet tycks vara spuriöst och försvinner när flera variabler inkluderas i analysen.

5 Avslutande diskussion

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka om det finns ett samband mellan andelen kvinnor som är representerade i riksdag och regering, och andelen unga kvinnor som väljer att bli medlem i ett politiskt parti. Resultatet av regressionsanalysen har visat att hypotesen om att en ökad andel kvinnor i riksdag och regering leder till att andelen unga kvinnor som blir medlemmar i politiska partier ökar i förhållande till män inte har fått stöd. Vid kontroll för andra faktorer försvann det samband som visats i den bivariata analysen, och sambandet kan tänkas vara spuriöst. För att återknyta till frågeställningen kan då sägas att kvinnlig representation i den politiska eliten inte verkar påverka unga kvinnors benägenhet att gå med i ett politiskt parti i någon större utsträckning. Det står alltså klart att sambandet inte har kunnat isoleras.

Vad det beror på finns det inga bestämda svar på, även om några tänkbara förklaringar diskuterats i analysen. Några reflektioner kring hur de val som gjorts under processens gång har påverkat resultatet kan dock göras. Valet att rikta in sig på unga kvinnor snarare än kvinnor i allmänhet kan säkerligen ha haft viss påverkan, inte minst för kontrollvariablerna då ungdomars beteende vad gäller utbildningsnivå och arbetskraftsdeltagande kan tänkas skilja sig från resten av befolkningen. Skillnaderna i resurser som exempelvis inkomst kan också tänkas vara mindre ungdomar emellan, då man inte än haft tid att göra karriär eller liknande, vilket kan ha påverkat resultatet. Även om det verkar som att bilden av att ungdomars politiska beteende som diametralt olikt från resten av befolkningen är något överdriven kan fortfarande vissa skillnader finnas som kan ha påverkat.

Valet av partimedlemskap som operationalisering av politiskt deltagande har också det format studien – att använda sig av andra typer av politiskt deltagande hade säkerligen kunnat ge ett annat resultat. Möjligen hade det negativa samband mellan arbetskraftsdeltagande och partimedlemskap som framkommer varit annorlunda om den beroende variabeln varit exempelvis medlemskap i en facklig organisation, då fler ur en socioekonomisk lägre grupp – de av 16-24-åringarna som i störst utsträckning kan tänkas arbeta – troligtvis är med i facket än de som studerar vidare. Att välja en mer okonventionell typ av politiskt deltagande, som exempelvis deltagande i demonstrationer, hade också det kunnat ge ett annat resultat. Då resultatet visat att inte ens en typ av deltagande som ligger nära politiska institutioner och de kvinnor som finns där verkar påverkas av ökad kvinnlig representation, kan det dock verka otroligt att en typ av deltagande som ligger ännu längre bort skulle göra det. Detta är naturligtvis enbart spekulationer, och som nämnts förut är det inte helt lätt att veta vad som påverkat resultatet. Det skadar dock inte att reflektera över.

Vad gäller framtida forskning finns det flera olika aspekter som inte fått plats i denna studie, men som hade varit intressant att undersöka. Först och främst hade

en studie av liknande slag men med andra kontrollvariabler kunnat göras – fokus skulle exempelvis kunna ligga på de incitament och motiv som finns hos individen. Även en studie där kopplingen mellan representation och en annan typ av politiskt deltagande undersöks hade varit intressant att ta del av, liksom en ännu längre tidsperiod. En jämförande studie mellan olika partier skulle också det vara spännande – har representationen olika effekt i olika partier? Har andelen kvinnliga medlemmar ökat till följd av tillsättandet av en kvinnlig partiledare? Eller är det hur partiet jobbar inifrån med exempelvis värvning som spelar roll för hur många kvinnor som blir medlemmar? Slutligen skulle relationen mellan representation och unga kvinnors politiska deltagande kunna undersökas också med hjälp av kvalitativ metod. Man skulle exempelvis kunna intervjua kvinnliga politiker om vikten av kvinnliga förebilder i deras politiska karriär, eller unga kvinnor om vad som får dem inspirerade att delta i politiska aktiviteter.

6 Referenser

- Atkeson, Lonna Rae (2003). "Not All Cues Are Created Equal: The Conditional Impact of Female Candidates on Political Engagement", i *The Journal of Politics*, Vol. 65, issue no. 4, s. 1040–1061.
- Broockman, David E. (2014). "Do Female Politicians Empower Women to Vote or Run for Office? A Regression Discontinuity Approach" i *Electoral Studies*, Vol. 34, issue no. 2, s. 190–204.
- Bäck, Emma – Hanna Bäck – Nils Gustafsson (2014). *Ungas politiska deltagande –Nya former och aktivitet genom sociala medier?* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://demokratiutredningen.files.wordpress.com/2015/04/bc3a4ck-bc3a4ck-gustafsson-ungas-politiska-deltagande.pdf> Hämtdatum: 2017-11-07.
- Bäck, Hanna – Jan Teorell – Anders Westholm (2006). "Medborgarna och deltagandeparadoxen" i P. Esaiasson & A. Westholm (red): *Deltagandets mekanismer*. Stockholm: Liber.
- Bäck, Hanna – Thomas Persson – Kåre Vernby – Helena Wockelberg (2009). "In Tranquil Waters? Swedish Cabinet Ministers in the Post-War Era". In Keith Dowding & Patrick Dumont (eds): *The Selection of Ministers in Europe: Hiring and Firing*. London: Routledge
- Campbell, David E. – Christina Wolbrecht (2006). "See Jane Run: Women Politicians as Role Models for Adolescents", i *The Journal of Politics*, Vol. 68, issue no. 2, s. 233–247.
- Edling, Christofer – Peter Hedström (2003). *Kvantitativa metoder: grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur
- Gilardi, Fabrizio (2015). "The Temporary Importance of Role Models for Women's Political Representation" i *American Journal of Political Science*, Vol. 59, issue no. 4, s. 957-970
- Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME). (2015). Global educational attainment 1970-2015. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://ghdx.healthdata.org/record/global-educational-attainment-1970-2015> Hämtad av QoG-institutet 2016-09-26
- IPU (2017). *Women in national parliaments*. IPU, 1 oktober 2017. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://archive.ipu.org/wmn-e/classif.htm>. Hämtdatum 2017-11-30.
- Johansson, Susanne (2007). *Dom under trettio, vem bryr sig och varför?: ungdomars värderingar och politiska deltagande*. Göteborg: Göteborgs universitet
- Johansson, Susanne (2010). Politiskt engagemang och deltagande: För en, för alla? i Susanne Johansson (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- JämO (2017). *Internationellt*. [Elektronisk] Tillgänglig:

- <http://www.jamombud.se/omjamstalldhet/internationellt/>. Hämtdatum: 2017-11-30.
- Karp, Jeffrey A. – Susan A. Banducci (2008) “When politics is not just a man’s game: Women’s representation and political engagement”, i *Electoral Studies*, Vol. 27, s. 105-115.
- Ladam, Christina – Jeffrey J. Harden – Jason H. Windett (2016). *Does the Election of a Female Governor Influence Women’s Political Ambition?*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.princeton.edu/csdp/events/Harden%2010062016/Harden-10062016.pdf> Hämtdatum 2017-11-07.
- Liu, Shan-Jan Sarah – Lee Ann Banaszak (2017). “Do Government Positions Held by Women Matter? A Cross-National Examination of Female Ministers’ Impacts on Women’s Political Participation”, i *Politics & Gender*, Vol. 13, issue no. 1, s. 132-162.
- Oskarson, Maria – Lena Wängnerud (1995). *Kvinnor som väljare och valda: om betydelsen av kön i svensk politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Phillips, Anne (1998). *The Politics of Presence* [Elektronisk resurs]. Oxford: Oxford University Press. Tillgänglig: <http://www.oxfordscholarship.com.ludwig.lub.lu.se/view/10.1093/0198294158.001.0001/acprof-9780198294153-chapter-1> Hämtdatum: 2017-12-17
- Regeringen (2017). ”Sveriges regering”. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sveriges-regering/>. Hämtdatum: 2017-11-30
- SCB 1 = Statistiska centralbyråns hemsida (2017). ”Excel – Makt och inflytande” [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Temaomraden/Jamstalldhet/Indikatorer/Excel--Makt-och-inflytande/> Hämtdatum: 2017-11-20
- SCB 2 = Statistiska centralbyråns hemsida (2017). ”Medborgerliga aktiviteter fler indikatorer 1980–2016” [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/tabell-och-diagram/medborgerliga-aktiviteter/medborgerliga-aktiviteter--fler-indikatorer/> Hämtdatum: 2017-11-07
- SCB 3 = Statistiska centralbyråns hemsida (2017). ”Om SCB” [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/om-scb/> Hämtdatum: 2017-12-27
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Teorell, Jan – Stefan Dahlberg – Sören Holmberg – Bo Rothstein – Anna Khomenko – Richard Svensson (2017). *The Quality of Government Standard Dataset, version Jan17*. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute [Elektronisk] Tillgänglig: <https://qog.pol.gu.se/data/datadownloads/qogstandarddata> Hämtdatum: 2017-11-23
- Verba, Sidney – Kay Lehman Schlozman – Henry E. Brady (1995). *Voice and Equality: civic voluntarism in American politics*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press
- Verba, Sidney – Nancy Burns – Kay Lehman Schlozman (1997). “Knowing and

- Caring about Politics: Gender and Political Engagement”, i *The Journal of Politics*, Vol. 59, issue no. 4, s. 1051-1072.
- Wolbrecht, Christina – David E. Campbell (2007). “Leading by Example: Female Members of Parliament as Political Role Models” i *Journal of Political Science*, Vol. 51, issue no. 4, s. 921–939.
- Wängnerud, Lena (2009). “Women in Parliaments: Descriptive and Substantive Representation”, i *Annual Review of Political Science*, Vol 12, s. 51-69.
- Världsbanken (2016). World development indicators. The World Bank Washington DC. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators> Hämtad av QoG-institutet 2016-09-22